

**EROAREA CU PRIVIRE LA PREZENȚA SAU LIPSA STĂRII
DE EBRIETATE ÎN CAZUL INFRAȚIUNILOR PREVĂZUTE
LA art. 264 COD PENAL**

Nicolae POSTOVANU

CZU: 343.346.5(478)

nicolae.postovanu.1989@mail.ru

Gh. Alecu [1] și V. Stati [2, p. 153-154] admit posibilitatea existenței unor situații când făptuitorul poate să nu-și dea seama că se află în stare de ebrietate. M. Arzamașev admite, de asemenea, o astfel de posibilitate: „Este posibilă eroarea de fapt esențială, dacă, în pofida voinței sale, ca rezultat al înșelăciunii sau din greșeală (de ex., consumând alimente sau băuturi), făptuitorul a ingerat o substanță stupefiantă, o substanță psihotropă sau o substanță euforizantă, care a cauzat ebrietatea. Având în vedere proprietățile caracteristice ale alcoolului (gust și miros pronunțat), utilizarea frauduloasă sau accidentală a acestuia este practic exclusă” [3]. Rezultă că, în cazul substanțelor stupefiante și al celor psihotrope și, cu o probabilitate mai redusă, în cazul alcoolului, este posibil ca făptuitorul să nu-și dea seama că se află în stare de ebrietate.

În ipoteza analizată, M. Arzamașev invocă prezența unei erori de fapt esențiale. După E.G. Simionescu, eroarea de fapt esențială „reprezintă pentru făptuitorul aflat în eroare o justificare a activității lui și exclude vinovăția. Aceasta privește date de fapt referitoare la elementele constitutive ale infracțiunii, de care depinde însăși existența infracțiunii” [4]. Totuși, starea de ebrietate este o circumstanță agravantă a infracțiunilor prevăzute la art. 264 CP RM, și nu un element constitutiv al acestora. Ca urmare, lipsa acestei stări nu poate avea ca efect lipsa acestor infracțiuni. Dacă subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 264 CP RM nu-și dă seama că se află în stare de ebrietate, atunci, în acord cu art. 20 CP RM, nu-i poate fi imputată circumstanța agravantă prevăzută de alin. (2), (4) sau (6) ale acestui articol. Cu alte cuvinte, odată ce vinovăția făptuitorului nu cuprinde această circumstanță agravantă, el urmează să răspundă în baza alin. (1), (3) sau (5) art. 264 CP RM, pentru infracțiunea în varianta simplă (tip).

În ipoteza analizată mai sus, eroarea de fapt este negativă. Referitor la eroarea de fapt pozitivă, M. Arzamășev afirmă: „Reprezentarea eronată a subiectului cu privire la prezența stării sale de ebrietate trebuie privită ca varietate a erorii cu privire la pericolul social al faptei comise. Deci, dacă făptuitorul consideră greșit că se află în stare de ebrietate, însă, în urma verificării, prezența acestei stări nu a fost stabilită, infracțiunea ar trebui calificată conform alineatelor corespunzătoare ale art. 264 Cod penal al Federației Ruse (care este similar cu art. 264 CP RM – *n.a.*), fără a se lua în calcul circumstanța agravantă în cauză”. [3] Astfel, M. Arzamășev consideră că eroarea de fapt pozitivă și eroarea de fapt negativă produc aceleași efecte juridice. Nu putem fi de acord cu această poziție care se întemeiază pe premisa că reprezentarea eronată a subiectului cu privire la prezența stării sale de ebrietate trebuie privită ca varietate a erorii cu privire la pericolul social al faptei comise. A.I. Rarog deosebește just eroarea cu privire la pericolul social al faptei comise și eroarea cu privire la circumstanțele care agravează răspunderea penală [5, p. 173-174]. A.Iu. Prohorov menționează că eroarea cu privire la circumstanțele care agravează răspunderea penală trebuie privită nu ca o varietate a erorii cu privire la pericolul social al faptei comise. Ea trebuie privită ca o eroare cu privire la gradul de pericol social al faptei comise [6, p. 147]. Așadar, în cazul în care făptuitorul consideră eronat că se află în stare de ebrietate, vom fi în prezența uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 264 CP RM, cu precizarea că gradul de pericol social al infracțiunii săvârșite va fi mai redus decât cel al infracțiunii aflate în reprezentarea făptuitorului.

În legătură cu eroarea de fapt pozitivă cu privire la circumstanțele care agravează răspunderea penală, A.I. Rarog susține: „Este determinantă reflectarea circumstanței agravante în conștiința făptuitorului, nu prezența sau lipsa obiectivă a acesteia. Fapta trebuie calificată în corespundere cu conținutul și orientarea intenției. Ea nu poate fi calificată ca infracțiune consumată, deoarece infracțiunea săvârșită nu conține circumstanța care are ca efect sporirea pericolului social” [7, p. 782]. Această idee concordă cu dispoziția art. 27 CP RM: „Se consideră tentativă de infracțiune acțiunea sau inacțiunea intenționată îndreptată

nemijlocit spre săvârșirea unei infracțiuni dacă, din cauze independente de voința făptuitorului, aceasta nu și-a produs efectul”. Odată ce, din cauze independente de voința făptuitorului, nu-și produce efectul circumstanța agravantă prevăzută la alin. (2), (4) sau (6) art. 264 CP RM, rezultă că vom fi în prezența tentativei de infracțiune prevăzute la unul dintre aceste alineate. Aceasta trebuie să fie soluția de calificare în cazul reprezentării eronate a subiectului acestor infracțiuni cu privire la prezența stării sale de ebrietate.

După prezentarea acestei soluții, se impune o precizare: în esență, infracțiunile prevăzute la art. 264 CP RM trebuie considerate infracțiuni săvârșite din imprudență. Or, urmările prejudiciabile prevăzute la art. 149 și 157 CP RM reprezintă factorul „criminalizator” pentru infracțiunile prevăzute la art. 264 CP RM. Totuși, în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 264 CP RM, făptuitorul poate manifesta intenție față de fapta prejudiciabilă. În această situație, este îndeplinită condiția cerută de art. 27 CP RM: „Se consideră tentativă de infracțiune acțiunea sau inacțiunea intenționată îndreptată (*subl. ne aparține*) nemijlocit spre săvârșirea unei infracțiuni dacă, din cauze independente de voința făptuitorului, aceasta nu și-a produs efectul”.

În linii mari, această situație nu diferă de cea despre care vorbește S. Brînza: „În cazul constrângerii în scopul realizării raportului sexual, a actului de homosexualitate sau al satisfacerii poftelor sexuale în forme perverse, urmate de decesul victimei înainte de începerea acestor acțiuni, calificarea se face conform art. 27 și lit. e) alin. (3) art. 171 sau art. 27 și lit. d) alin. (3) art. 172 CP RM”. [8] În acest caz, făptuitorul manifestă imprudență față de decesul victimei (similar cu manifestarea, în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 264 CP RM, a imprudenței față de vătămarea medie sau gravă ori față de deces). În același timp, circumstanța agravantă prevăzută la alin. (2), (4) sau (6) art. 264 CP RM, care se referă la fapta prejudiciabilă a infracțiunii, nu-și produce efectul. În mod similar, în situația relatată de S. Brînza, nu-și produce efectul acțiunea principală din cadrul faptei prejudiciabile. Sub acest aspect, nu putem fi de acord cu poziția lui V. Papadopol și D. Pavel: în cazul în care rezultatul praeterintenționat s-a produs pe linia acțiunii principale a infracțiunii complexe absorbite, infracțiunea

praeterintenționată apare în mod evident ca fiind consumată. Chiar dacă acțiunea adiacentă a rămas în faza de tentativă, rezultatul final praeterintenționat s-a produs prin amplificarea din culpă a rezultatului acțiunii principale [9, p. 229]. În Codul penal al Republicii Moldova nu există prevederi de genul art. 30 „Eroarea” și alin. (3) art. 36 „Pedeapsa pentru infracțiunea continuată și infracțiunea complexă” din Codul penal al României. Din perspectiva art. 27 CP RM, contează că fapta săvârșită nu și-a produs efectul sub un anumit aspect prevăzut de dispoziția de incriminare. Nu contează sub care anume aspect fapta săvârșită nu și-a produs efectul.

Referințe:

1. ALECU, Gh. Aspecte de practică judiciară privind infracțiunea de ucidere din culpă în cazul accidentelor de trafic rutier. În: *Revista Națională de Drept*, 2008, nr. 4, pp. 68-70. ISSN 1811-0770.
2. STATI, V. *Infracțiuni în care mijlocul de transport apare ca obiect material sau ca mijloc de săvârșire a infracțiunii*. Chișinău: CEP USM. 352 p. ISBN 978-9975-70-983-5.
3. АРЗАМАСЦЕВ, М. Состояние опьянения как квалифицирующий признак дорожно-транспортного преступления. В: *Уголовное право*, 2010, № 1, сс. 4-8. ISSN 2071-5870.
4. SIMIONESCU, E.G. Eroarea din perspectiva dreptului penal. În: *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria „Științe Juridice”*, 2014, nr. 2, pp. 37-48. ISSN 1844-7015.
5. ПАРОВ, А.И. *Квалификация преступлений по субъективным признакам*. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003. 304 с. ISBN 5-94201-124-9.
6. ПРОХОРОВ, А.Ю. *Институт ошибки в романо-германском уголовном праве: компаративистский и теоретико-прикладной аспекты*/Дисс. канд. юрид. наук. Краснодар, 2014. 222 с.
7. *Энциклопедия уголовного права*. Т. 4. *Состав преступления*. Санкт-Петербург: Издание профессора Малинина, 2005, 796 с. ISBN 5-91005-004-4.
8. BRÎNZĂ, S. Expunere de motive vizând proiectul unei noi hotărâri explicative a Plenului Curții Supreme de Justiție dedicate practicii judiciare în cauzele referitoare la infracțiunile privind viața sexuală (Partea II). În: *Revista Națională de Drept*, 2010, nr. 9-10, pp. 2-14. ISSN 1811-0770.
9. PĂDĂDOPOL, V., PAVEL, D. *Formele unitatii infractionale în dreptul penal român*. București: Șansa, 1992. 384 p. ISBN 973-95793-1-0.